

Startnotitie beleidsdoelstellingen jeugdhulp voor Berkelland

September 2020

Inleiding

Begin 2018 heeft de gemeenteraad van de gemeente Berkelland het beleidskader sociaal domein 'Samen Denken, Samen Doen' vastgesteld. De ambities die hierin verwoord staan, zijn tot stand gekomen met een interactief proces met de samenleving. Daaronder vallen ook specifieke ambities voor onze jeugd. In samenspraak met de gemeenteraad heeft het college indicatoren bepaald aan de hand waarvan we kunnen inschatten of het gevoerde beleid effect heeft. Elk jaar wordt getoetst in welke mate de beleidsdoelstellingen zijn behaald. De raad wordt hierover jaarlijks geïnformeerd met de verantwoordingsrapportage. Daarmee stelt het college de gemeenteraad in de gelegenheid om het effect van het gevoerde beleid te monitoren.

De gemeenteraad heeft op basis van het Rekenkameronderzoek besloten dat zij, aanvullend op bestaande beleidsdoelstellingen voor jeugd, specifieke beleidsdoelstellingen voor jeugdhulp wil vaststellen. Vervolgens is op 23 juni 2020 door de raad besloten om dit op de volgende manier op te pakken:

Actie	Eigenaar	Planning
Verschillende scenario's met beleidsdoelstellingen jeugdhulp aan de gemeenteraad voorleggen met een startnotitie	college	September 2020
Verkenkend globaal onderzoek naar beleidskaders onder andere gemeenten doen en de rapportage ervan toevoegen aan de startnotitie	college	September 2020
Vaststellen beleidsdoelstellingen jeugdhulp en bijbehorende indicatoren	gemeenteraad	December 2020
Monitor ontwikkelen: aanvullende indicatoren jeugdhulp toevoegen aan verantwoordingsrapportage sociaal domein	college	Zomer 2021

Proces

In deze startnotitie doen wij met behulp van drie scenario's een voorstel voor specifieke beleidsdoelstellingen voor jeugdhulp. Het college gelooft in de kracht van preventie om op de (middel)lange termijn problemen op verschillende gebieden (veiligheid, armoede, onderwijs, jeugdhulp, zorg) te voorkomen. Daarnaast hecht zij eraan dat jongeren op tijd en dichtbij passende zorg krijgen. Deze twee overwegingen hebben geleid tot drie scenario's: een scenario dat zich specifiek richt op preventie, een scenario dat zich specifiek richt op jeugdhulp en een scenario met een combinatie van deze twee pijlers. Zo stellen wij u in de gelegenheid om op basis van de scenario's in gesprek te gaan over de kaders. U heeft aangegeven dit gesprek tijdens een commissievergadering te willen voeren. Aan de hand van dit gesprek werken we toe naar een raadsvoorstel met extra beleidsdoelstellingen jeugdhulp in december 2020. De eerstvolgende verantwoordingsrapportage zal deze extra beleidsdoelstellingen en bijbehorende indicatoren bevatten.

Beleidskader 'Samen Denken, Samen Doen'

Binnen het thema 'Veilig thuis en in de buurt' in het beleidskader 'Samen Denken, Samen Doen' staat voor jeugd een specifieke ambitie genoemd: *Kinderen en jongeren ontwikkelen zich en groeien op in een veilige leefomgeving*. Deze ambitie nemen we als uitgangspunt bij de uitwerking van de scenario's.

Leeswijzer

In deze startnotitie gaan we eerst kort in op het verkennend onderzoek. Vervolgens bespreken we drie scenario's. Een preventief scenario; een scenario gericht op jeugdhulp en een scenario met zowel een preventie-pijler als een jeugdhulp-pijler. De scenario's zijn al geoperationaliseerd

tot indicatoren. Waar we de doelgroep jongeren benoemen, gaat het over de doelgroep 0 tot en met 23 jaar.

Verkenkend onderzoek

We hebben een verkennend onderzoek gedaan naar gemeenten die (relevante) ervaring hebben met beleidskaders specifiek gericht op jeugdhulp. De gehele rapportage van deze verkenning is toegevoegd aan de raadsbrief als bijlage 2. Hieronder volgt een samenvatting.

In dit verkennende onderzoek is ervoor gekozen de beleidskaders van Rotterdam, Dordrecht en Nieuwegein te bekijken en met elkaar te vergelijken. Het eerste dat opvalt, is dat de mate waarin de beleidsdoelstellingen geoperationaliseerd zijn per gemeente verschilt. Het verschilt hoe uitgebreid de ambities zijn en in welke mate de ambities meetbaar zijn. Verder valt het volgende per gemeente op:

- De gemeente Rotterdam richt zich op drie hoofddoelen (groei van talent, veiligheid en gezondheid). Onder elk hoofddoel vallen drie subdoelen, die duidelijk meetbaar te maken zijn. Deze doelen zijn meer preventief van aard en niet specifiek gericht op jeugdhulp.
- De gemeente Dordrecht heeft negen ambities in hun beleidsplan opgenomen. Deze ambities zijn algemeen verwoord. Ze zijn niet heel specifiek, en ook niet meetbaar gemaakt. Net als bij de gemeente Rotterdam zijn het doelen die meer preventief van aard zijn.
- De gemeente Nieuwegein heeft ervoor gekozen om zich te richten op de pedagogische infrastructuur enerzijds en de jeugdhulp anderzijds. Binnen deze pijlers zijn verschillende doelen opgesteld. De focus op de pedagogische infrastructuur is meer preventief, net als de focus van de gemeenten Rotterdam en Dordrecht. De pijler jeugdhulp richt zich meer op doelstellingen rond het verminderen van jeugdzorg. De doelstellingen die de gemeente Nieuwegein opgenomen heeft zijn niet verder geoperationaliseerd en meetbaar gemaakt.

De ambities van de gemeente Dordrecht en gemeente Nieuwegein zijn vrij uitgebreid en als deze ambities behaald worden, worden jongeren en jongeren goed ondersteund in hun ontwikkeling. Deze ambities zijn echter niet duidelijk meetbaar gemaakt, waardoor het lastig is voor een gemeenteraad om hierop te sturen. Daarom is het goed om de beleidsdoelstellingen voor de gemeente Berkelland net zo concreet te maken als de gemeente Rotterdam gedaan heeft. Hiermee wordt het voor de gemeenteraad eenvoudiger om te sturen. Daarnaast valt het op dat de focus bij alle drie de gemeenten ligt op preventieve doelstellingen. Alleen de gemeente Nieuwegein heeft ook een pijler specifiek voor jeugdhulp uitgewerkt. Het is de vraag welke focus de beleidsdoelstellingen van de gemeente Berkelland moeten hebben. Qua ambitieniveau zouden we graag toe willen naar het niveau van de gemeente Dordrecht en Nieuwegein.

Scenario's

Wij leggen u drie scenario's voor: een preventief scenario; een scenario gericht op jeugdhulp en een scenario met zowel een preventie-pijler als een jeugdhulp-pijler.

Er zijn al een aantal indicatoren die elk jaar in de verantwoordingsrapportage opgenomen worden. Deze staan ook opgenomen in de scenario's. Hiermee ontstaat een totaaloverzicht van het effect van het beleid op onze jeugd. Hieronder volgt een toelichting per scenario. In de bijlage worden de scenario's concreter uitgewerkt.

Scenario 1: Preventie

In dit scenario ligt de focus specifiek op de kracht van preventie. Daarbij laten we ons inspireren door het gedachtegoed van *Positieve gezondheid* (Huber 2012): gezondheid is het vermogen zich aan te passen en eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. We willen voorkomen dat jongeren in een kwetsbare positie tussen wal en schip vallen. En tegelijkertijd willen we normaliseren en demedicaliseren en voorkomen dat jongeren jeugdzorg nodig hebben.

Bij het bepalen van de preventieve doelstellingen maken we gebruik van het beleidskader 'Samen Denken, Samen Doen'. We hebben de al bestaande ambities uit het beleidskader verder gespecificeerd, zodat de ambities zich specifiek op de jeugd richten:

1.1 Alle jongeren krijgen de kans hun talenten optimaal te ontwikkelen (thema Meedoen en Armoede)

Als jongeren de kans krijgen hun talenten optimaal te ontwikkelen, groeien zij op tot zelfverzekerde en zelfstandige volwassenen. Ook kinderen uit minima-gezinnen krijgen deze kansen.

1.2 Alle jongeren ontwikkelen zich en groeien op in een veilige leefomgeving (thema Veilig thuis en in de buurt).

Jongeren hebben de bescherming nodig van hun ouders en als dat niet kan van andere volwassen verzorgers. Een veilige basis is een basisvoorwaarde bij het gezond opgroeien.

1.3 Alle jongeren hebben een gezonde leefstijl (thema Gezonde leefstijl)

Als jongeren zich fit voelen, zijn zij beter in staat om met de uitdagingen om te gaan die horen bij opgroeien en de weg naar zelfstandigheid.

Deze doelstellingen sluiten ook aan bij het regionale preventie akkoord 'Gezondheid en Geluk voorop in de Achterhoek 2020-2030' dat op 9 juli 2020 is ondertekend door 50 Achterhoekse partners. Deelnemende organisaties zijn overheden, ondernemingen, onderwijsinstellingen, verenigingen en vrijwilligersorganisaties. De centrale vraag was: 'Hoe verleggen we de aandacht van genezen naar voorkomen in zoveel mogelijk domeinen?'. De volgende thema's zijn leidend: een leven lang bewegen en sporten; de hele Achterhoek rookvrij; minder zwaar en overmatig drankgebruik; de vanzelfsprekendheid van middelengebruik bespreekbaar maken; de gezonde keuze de makkelijke keuze; iedereen doet mee; de basis op orde.

Scenario 2: Jeugdhulp

De doelstellingen zijn gebaseerd op het transformatieplan jeugdzorgregio Achterhoek 2018-2022 'Perspectief, binding en ondersteuning'. Dit plan is als bijlage 3 aan de raadsbrief toegevoegd.

2.1 Zoveel mogelijk jongeren met jeugdhulp wonen 'zo thuis mogelijk'

Dat wil zeggen: bij (een van) de ouders, bij een ander gezin uit het sociale netwerk, in een pleeggezin of in een gezinshuis.

2.2 Alle jongeren met jeugdhulp (incl. jeugdbescherming) krijgen de juiste zorg op de juiste plek

Als de veiligheid of ontwikkeling van jongeren in het geding is, wordt op tijd door de samenwerkende instanties de juiste hulp en ondersteuning ingezet. Dit betekent dat er een effectieve samenwerking is die wordt gekenmerkt door goed kunnen op- en afschalen, multidisciplinariteit, integraliteit.

2.3 Alle jongeren met jeugdhulp hebben perspectief op werk, onderwijs, eigen woonruimte, relatie

Zo zetten we ons met onze partners in om jongeren met jeugdhulp goed voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijk leven.

Scenario 3: Preventie en jeugdhulp

Dit scenario is gebaseerd op de doelen van de Jeugdwet waar we ons lokaal bij aansluiten: preventie, normaliseren, zorg zo nabij mogelijk organiseren, één plan voor één gezin. Daarmee is het een scenario met doelstellingen waarvan de eerste zeer preventief van aard is en de anderen specifiek betrekking hebben op jeugdzorg. De eerste doelstelling kan gezien worden als een

samenvatting van de drie preventieve doelstellingen uit scenario 1. Waaraan het volgende maatschappelijk effect is toegevoegd: elk jaar neemt het percentage jongeren met jeugdhulp af.

3.1 Alle jongeren hebben een veilige en kansrijke basis om op te groeien

De verantwoordelijkheid voor het evenwichtig en veilig opgroeien van jongeren en jongeren ligt bij de ouders/opvoeders. De basis wordt verder gevormd door het sociale netwerk en basisvoorzieningen (zoals school, de buurt, kerk, verenigingsleven). We streven naar een gemeenschap waarin voor iedereen plek is, zoveel mogelijk zonder te hoeven 'labelen' en jeugdzorg in te zetten. Normaliseren en demedicaliseren zijn hierbij belangrijke uitgangspunten. De basisstructuur voorziet ook in extra ondersteuning voor jongeren die dit nodig hebben om mee te komen.

3.2 Alle jongeren met jeugdhulp wonen 'zo thuis mogelijk'

Dat wil zeggen: bij (een van) de ouders, bij een ander gezin uit het sociale netwerk, in een pleeggezin of in een gezinshuis.

3.3 Alle jongeren met jeugdhulp (incl. jeugdbescherming) krijgen de juiste zorg op de juiste plek

Als de veiligheid of ontwikkeling van jongeren in het geding is, wordt op tijd door de samenwerkende instanties de juiste hulp en ondersteuning ingezet. Dit betekent dat er een effectieve samenwerking is die wordt gekenmerkt door goed kunnen op- en afschalen, multidisciplinariteit, integraliteit.

3.4 Alle jongeren vanaf 16 jaar met jeugdhulp hebben perspectief op werk, onderwijs, eigen woonruimte, relatie

Zo zetten we ons met onze partners in om jongeren met jeugdhulp goed voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijk leven.

Het college vraagt de gemeenteraad om op basis van deze scenario's een keuze voor aanvullende beleidsdoelstellingen jeugd te maken. Het college verwerkt deze keuze vervolgens tot een raadsvoorstel.

Bijlage: Scenario's

Bijlage: Scenario's

Scenario 1: Preventie

Ambitie <i>wat we willen</i>	Maatschappelijk effect <i>wat we over X aantal jaar ten opzichte van Y (vergelijkingsgroep) bereikt willen hebben</i>	Indicator <i>waaraan we zien of we het hebben bereikt (bestaande indicatoren zijn cursief gedrukt)</i>
Alle jongeren krijgen de kans hun talenten optimaal te ontwikkelen.	% jongeren dat meedoet aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk blijft elk jaar gelijk of neemt toe. Elk jaar beginnen en doorlopen meer kinderen hun schoolloopbaan succesvol. Er maken meer kinderen uit minima-gezinnen gebruik van de kindregelingen	% jongeren dat meedoet aan sport, cultuur of vrijwilligerswerk (bron: <i>waarstaatjegemeente.nl</i>) % voortijdig schoolverlaters (bron: <i>Duo</i>) % jongeren met startkwalificatie (bron: <i>Duo</i>) Het gebruik van de kindregelingen (bron: <i>SDOA</i>) <i>Aantallen Jimmy's, deelnemers aan activiteiten van Jimmy's, aantal jongeren dat is versterkt in hun persoonlijke ontwikkeling (richting school, voorkomen schooluitval, werk/zelfstandig ondernemerschap)</i>
Alle jongeren groeien op in een veilige thuissituatie	Aantal meldingen bij Veilig Thuis (kindermishandeling) blijft gelijk of neemt af Ouders worden versterkt en ondersteund in hun rol als ouder Aantal jongeren dat zich schuldig maakt aan criminaliteit blijft gelijk of neemt af	<i>Aantal meldingen van professionals en inwoners bij Veilig Thuis en aantal onderzoeken (bron: Veilig Thuis)</i> Aantal ouders dat deelneemt aan preventieve activiteiten (bron: <i>Preventieplatform jeugd en jaarverantwoording Yunio</i>) Aantal maatregelen jeugdreclassering (bron: <i>jaarverantwoording GI's</i>)
Alle jongeren hebben een gezonde leefstijl	Meer jongeren hebben een betere sociaal-emotionele gezondheid Minder jongeren hebben overgewicht Minder jongeren hebben een verslaving Meer jongeren voldoen aan de beweegnorm	% jongeren met depressieve gevoelens <i>Aantal jongeren/jongeren met overgewicht</i> <i>De mate van alcohol en drugsgebruik onder jongeren.</i> % jongeren dat voldoende beweegt (bron: <i>GGD/EMOVO</i>).

Scenario 2: Jeugdhulp

Ambitie <i>wat we willen</i>	Maatschappelijk effect <i>wat we over X aantal jaar ten opzichte van Y (vergelijkingsgroep) bereikt willen hebben</i>	Indicator <i>waaraan we zien of we het hebben bereikt</i> <i>(bestaande indicatoren zijn cursief gedrukt)</i>
Alle jongeren met jeugdhulp wonen 'zo thuis mogelijk'.	Ten opzichte van het landelijke gemiddelde wonen elk jaar in Berkelland meer jongeren met jeugdzorg thuis of 'zo thuis mogelijk' Het aantal en de duur van door de rechter opgelegde maatregelen neemt af in de komende 4 jaar (rekening houdend met de ontwikkeling van de Achterhoek)	Verdeling % jongeren met jeugdhulp zonder verblijf en % jongeren met jeugdhulp met verblijf van het totaal aantal jongeren met jeugdhulp Pleegzorg en gezinshuis als % van jeugdhulp met verblijf (bron: CBS) Aantal uithuisgeplaatste jongeren per jaar Aantal en gemiddelde duur van maatregelen per jaar (bron: jaarverantwoording Gecertificeerde Instellingen) Er is een Jeugdbeschermingstafel waarbinnen GI's, gemeente, Veilig Thuis en Raad voor de Kinderbescherming zorgdragen voor een zorgvuldige afweging van inzet van maatregelen in het gedwongen kader (procesindicator) Er is een regionaal actieplan verbetering jeugdbeschermingsketen waar alle betrokken partners zich voor inspannen (procesindicator)
Alle jongeren met jeugdhulp krijgen de juiste zorg op de juiste plek	Ouders en jongeren zijn tevreden met de jeugdhulp die zij ontvangen Jongeren krijgen op tijd de juiste ondersteuning waardoor problematiek niet onnodig vererger	<i>Cliëntervaringsonderzoek Jeugd</i> % verwijzingen via de GI's ten opzichte van % verwijzingen via de andere verwijzers (o.a. huisarts, lokaal team, jeugdarts) Er is een Expertisetafel jeugd waarbinnen zorgaanbieders zorgdragen voor passende zorg voor jongeren met zeer complexe problematiek ongeacht wachtlijsten (procesindicator) Aantal crisisplaatsingen per jaar Aantal gesloten jeugdzorg plaatsingen per jaar (bron: administratie Voormekaar)

	Gemiddelde duur van een zorgtraject is korter of gelijk aan het landelijk gemiddelde Voormekaar regisseert een goede samenwerking als het gaat om jongeren en gezinnen met complexe / meervoudige problematiek	Gemiddelde duur van een zorgtraject (bron: CBS) Voormekaar doet aan intervisie m.b.t. complexe casuïstiek (procesindicator)
Alle jongeren vanaf 16 jaar met jeugdhulp hebben perspectief op werk, onderwijs, eigen woonruimte, relatie	Aantal jongeren met jeugdhulp dat als volwassene instroomt in de bijstand en/of beschermd wonen neemt elk jaar af	% van het totaal aantal jongeren in de jeugdzorg dat doorstroomt naar beschermd wonen (bron: CBS) % van het totaal aantal jongeren met jeugdhulp dat in de bijstand terecht komt (bron: CBS) <i>Aantal jongeren dat is versterkt in hun persoonlijke ontwikkeling (richting school, voorkomen schooluitval, werk/zelfstandig ondernemerschap) (bron: Jimmy's).</i>

Scenario 3: Preventie en jeugdhulp

Ambitie <i>wat we willen</i>	Maatschappelijk effect <i>wat we over X aantal jaar ten opzichte van Y (vergelijkingsgroep) bereikt willen hebben</i>	Indicator <i>waaraan we zien of we het hebben bereikt</i> <i>(bestaande indicatoren zijn cursief gedrukt)</i>
Alle jongeren hebben een veilige en kansrijke basis om op te groeien	Berkelland laat t.o.v. andere NOG gemeenten een gelijk of beter beeld zien op: mentale veerkracht van jongeren; door opvoeders ervaren bekwaamheid en steun; % jongeren dat opgroeit zonder armoede. Elk jaar meer jongeren die opgroeien zonder huiselijk geweld en kindermishandeling Elk jaar minder jongeren met jeugdhulp Jonge mantelzorgers zijn in beeld Elk jaar minder schoolverzuim, schoolverlaters, meer schoolverlaters met een startkwalificatie Alle jonge kinderen met een risico op ontwikkelingsachterstand krijgen extra ondersteuning voorafgaand aan de basisschool	% jongeren met een verhoogde kans op psychosociale problematiek; % ouders dat hulp en ondersteuning bij de opvoeding krijgt vanuit informele kring / % ouders met behoefte aan professionele hulp bij de opvoeding; % jongeren dat opgroeit in een gezin dat moeite heeft met rondkomen (<i>bron: Kindermonitor GGD</i>) <i>Aantal meldingen van professionals en inwoners bij Veilig Thuis en aantal onderzoeken (bron: Veilig Thuis)</i> % jongeren met jeugdhulp t.o.v. totaal aantal jongeren en landelijk gemiddelde (<i>bron: CBS</i>) <i>Aantal jongeren per perceel/product (bron: CBS)</i> Aantal jonge mantelzorgers dat in beeld is bij mantelzorgknooppunt (<i>bron: Mantelzorgknooppunt Berkelland</i>) Aantal voortijdig schoolverlaters Aantal jongeren met schoolverzuim Aantal jongeren dat met een startkwalificatie van school gaat (<i>bron: Duo</i>) % van het aantal 0-4 jarigen met risico op ontwikkelingsachterstand (<i>bron: Yunio</i>) dat gebruik maakt van de VVE (<i>bron: Yunio + VVE</i>) Indicatoren uit huidige verantwoordingsrapportage die ook inzicht geven in behaalde effect: <i>Aantal jongeren dat in beeld is gekomen door de quickscan gedaan door de regietafel Jongeren;</i> <i>Aantal jongeren/jongeren met overgewicht;</i> <i>De mate van alcohol en drugsgebruik onder jongeren.</i>

		<i>Aantallen Jimmy's, deelnemers aan activiteiten van Jimmy's</i>
Alle jongeren met jeugdhulp wonen 'zo thuis mogelijk'.	<i>Uitwerking: zie scenario 2</i>	
Alle jongeren met jeugdhulp krijgen de juiste zorg op de juiste plek	<i>Uitwerking: zie scenario 2</i>	
Alle jongeren vanaf 16 jaar met jeugdhulp hebben perspectief op werk, onderwijs, eigen woonruimte, relatie	<i>Uitwerking: zie scenario 2</i>	